



"מוסר כליות"

חוויותיהן של בנות זוג אשר בעליהן תרמו כליה באופן אלטרואיסטי לזרים

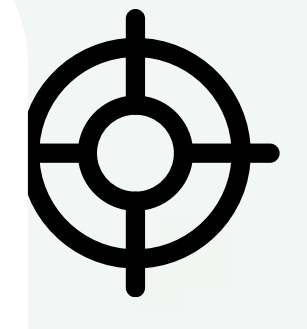
יקוט ספיר דסה, דוקטורנטית באוניברסיטת בר אילן, ביה"ס לעבודה סוציאלית
בהנחיית דר' איילת אורג

רקע



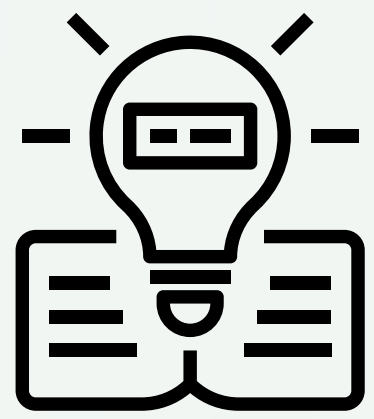
תרומות איברים מן החי הינה תופעה המתפתחת וצומחת בהיקפיה בעשורים האחרונים. אחת התרומות השכיחות היא תרומת כליה מן החי. היבט ייחודי של תרומת כליה מן החי הוא תרומה אלטרואיסטית לזרים - בהקשר זה ממוקמת ישראל במקום הראשון בעולם. תהליך התרומה כולל ניתוח מורכב, הדורש תקופת החלמה והגבלות תפקודיות, לכך משמעויות נרחבות על חיי התורם, זוגתו ומשפחתו. על פי החוק והמדיניות בישראל, תהליך המיון ואף הליווי לאחר התרומה אינו כולל התייחסות ממוסדת לבת זוגו של התורם ולבני משפחתם. a

מטרת מחקר



הכרות וחשיפת נקודת מבטן של בנות הזוג של תורמי כליה לזרים והמשמעויות שמקנות לתהליך התרומה וההחלמה.

רקע תיאורטי



התופעה נותחה על בסיס עולמות התוכן התאורטיים שלאטרואיזם וסולידריות חברתית.

כמו כן בהתאמה למודל האקולוגי של ברנופברנר (1997), בדגש על מקומן של המערכות השונות הקשורות לתרומה האלטרואיסטית: הזוגיות, המשפחה, הקהילה, והמערכות הרחבות יותר – כגון מדיניות המגזר הציבורי הרלוונטי ועמותת "מתנת חיים", בתהליך התרומה ולאחריו. בנוסף המחקר כלל רפלקציה אישית שכתבתי כבת זוג לתורם, וכיצד חוויותיי שלי, מתכתבות עם ממצאי המחקר.

ממצאי המחקר



1

‘אשתו כגופו’

חווית בנות הזוג את התרומה ומשמעותה כמשותפת - בהאחדה מלאה עם זוגן בהיבטים הגופניים והנפשיים.

"אם לא הייתי נרתמת זה באמת לא היה יכול לקרות כאילו... יכול להיות שזה לא היה"

1.1 'גופו' - שלמות גופו של בן הזוג לאורך תהליך התרומה

"...הוא שאל: היה הניתוח? כאילו, אני באיזשהו שלב חשבתי, לקחו לו יחד עם הכליה חלק מהשבץ...הוא ממש היה לא מאופס כאילו ברמות...הוא שאל אותי אותן שאלות שוב ושוב, ..., ולא הבנתי מה קורה ואף אחד לא בא לדבר איתי גם, וזה היה מדאיג..."

1.2 תרומת כליה כהקבלה לחווית לידה

"באמת הרגשנו שהולכת לקרות פה איזושהי לידה, סוג של לידה, זו הייתה התחושה שלנו, התרגשות גדולה, ו-, וכן, חיבור לה'..."

3

הקהילה כ- 'הילה' אלטרואיסטית

לקהילה אליה משתייכות משפחות התורמים, משמעות ותפקיד ביחס לתרומה. לקהילה כח ביצירת 'הילה' אלטרואיסטית למשפחת התורם המחזקת/ מרפה את ידיהם בהיעדרה.

"תפקיד ההילה הוא משמעותי...באותו רגע הוא קשה (המעשה) והוא דורש מאמץ גדול ולכן ההילה הזאתי היא משמעותית...זה חסד חריג, ולכן זה עוד איזשהו זרז"

3.1 סוגי העזרות בקהילה והיעדרן- עלתה תמיכה רחבה

לצד הצורך לפתח פתרונות סיוע מותאמים לצורכי הפרט.

"תארגני לך ה-כל, ותסכימי לקבל, במידה ואת חיה בקהילה, תסכימי לקבל את מה שהקהילה מרעיפה עליך"

3.2 הקהילה כישות הנותנת עדות, הכרה והוקרה

"אני חושבת שזה נפלא שבן-אדם עושה טוב לעולם והעולם מהדהד לו חזרה תודה. זה, זה דבר יפה, זה דבר ראוי"

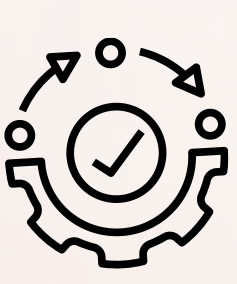
חשיבות המחקר



מחקר זה הינו ייחודי בשדה המחקר של תרומות הכליה לזרים. במישור התיאורטי, המחקר מעשיר את הידע הקיים בנוגע לחוויותיהן של בנות זוג לתורמים ומציע המשגה תיאורטית המרחיבה את תפיסת המשפחה.

במישור המעשי, תובנות המחקר עשויות להשפיע על עיצוב מדיניות הליווי והתמיכה במשפחות התורמים, תוך פיתוח מענים מקצועיים מותאמים לצרכיהן הייחודיים, יפני, במהלך ולאחר התרומה.

שיטת המחקר



המחקר נערך בגישה איכותנית פנומנולוגית , בין השנים-2023-2024.

המחקר כלל 12 ראיונות עומק חצי מובנים, שנערכו עם בנות זוג של תורמי כליה אלטרואיסטים לזרים. הראיונות נותחו ניתוח תמטי, ממנו חולצו המשמעויות שמקנות המרואיינות למעשה התרומה של בני זוגן ולחוייתן.

המערכת המשפחתית

יחסם של הורי הזוג וילדי המשפחה לתרומה.

"הילדים מאוד גאים בו, וזה כאילו מאוד העניין המשפחתי כזה. ביום הולדת של אחד הבנים בכיתה הוא ביקש שאבא יבוא לספר על התרומת כליה, אז הוא ככה בא וסיפר הילדים מסתובבים ככה כאילו. זה באמת דבר גדול"

בנוסף מוצגת מערכת האמונות המשפחתית בה בלט כי האמונה באל והתפילה מעניקים כח השומר על התורם בעת פרוצדורה רפואית מורכבת, ואף כי בזכות המעשה, תבורך המשפחה.

"כשהוא ירד לניתוח הוא בירך את הילדים שלנו... כל ילד, הוא שם עליו ככה את הידיים, בירך אותם, כשהוא במיטה והם מתכופפים אליו...התפללתי אז לקדוש ברוך הוא שיעזור לנו בחינוך של הילדים שלנו, כאילו שהם יראו את המעשה הזה וזה, וזה ישפיע עליהם בחינוך שלהם"

4

מדיניות כלפי תורמי כליה לזרים בישראל

ישנו צורך מצד המערכות הציבוריות, וארגוני מגזר שלישי (עמותות 'מתנת חיים') להתייחס לתורם כחלק ממערכת זוגית, ומתוך כך לפתח מענים טכניים ורגשיים לבת הזוג לפני, במהלך ואחרי התרומה.

" לא ידענו איך להתארגן נכון לבית חולים, זה משהו שאמרנו למתאמת ההשתלות שצריך לעשות רשימה, מאוד מאוד מדויקת מה צריך להביא" " הייתה לי כורסה שם לידו, נשארתי בלילה לישון וקפאתי מקור... בעלה (של הנתרמת) ניגש אלינו, ... אמר לי, אני אדאג לך ... הוא הביא לי את השמיכה והכרית שלו..."

עלתה הערכה גדולה לרב ולרבנית הבר ופעלם:

"הוא (הרב) הגיע והוא דיבר.. המון עלי והוא אמר לי את מפחדת .. את יודעת.. והוא אומר את יכולה לבכות, ואת יכולה גם לכעוס.. פתאום הרגשתי בסדר וברגע שהוא גם נתן לזה מקום אז גם קצת מהלחץ של מה יהיה ירד" לצד הצורך גם מצד העמותה לליווי והדרכה לבת הזוג.

המלצות לשינוי מדיניות

עלה צורך חד לפיתוח מענים תמיכתיים לבנות הזוג.

- לפני התרומה- הקניית ידע, הזמנה לכנסי הכנה והסברה, הכנה טכנית לתקופה הקרבה וליום הניתוח, לצרכיה וצרכי זוגה , משפחתם וקהילתם.
- במהלך התרומה ובתקופת ההחלמה- מענה תמיכתי רגשי והדרכה רפואית. הענקת תנאי ליווי לאשפוז ייחודיים. הרחבת חלק מהזכויות הקיימות לרמה המשפחתית.

נכתב מסמך המלצה מפורט הכולל את המלצות משתתפות המחקר אשר נשלח לגורמי משרד הבריאות הרלוונטים ולעמותת "מתנת חיים" אנו תקווה כי המחקר ישפיע על שינוי מדיניות בשדה זה.